

SBORNÍK

JEDNOTY STARÝCH ČESKÝCH RODŮ V PRAZE

Rodopis - Historie - Heraldika

OBSAH:

Strana:

JOSEF MÜLDNER: Kateřina Chotková z Milhauzu	1
VÁCLAV ŠTROF: Pernštýnové a Kladsko	16
R. KRYL: Naše matriky	20
V. J. MATINA: Zaslané publikace a recenze	22
Zprávy spolkové	25

XIII 1949 • 1-2

ROČNÍK XIII. 1949

ČÍSLO 1-2

S B O R N Í K

JEDNOTY STARÝCH ČESKÝCH RODŮ V PRAZE

Rodopis - Historie - Heraldika

Josef Müldner:

KATEŘINA CHOTKOVÁ Z MILHAUZU

(1552 — 1623.)

Před děkanským chrámem v Kouřimi stojí pěkně zachovaný, stříškou chráněný náhrobní kámen s dvěma erby; nahoře, pod erbem hrabecí rodiny Chotků je nápis:

„Letha Pánie 1582 po narození Panny
Marye vmrzela Dorota, nazejtrzí w pá-
tek téhož lethu Marta, dcery wzácného
Pana Kasspara Chotka z Choczkova.“

Stalo se dne 13. a 14. září r. 1582; pod nápisem je erb Petra Myllnera z Milhauzu, jehož nejstarší dcera Kateřina byla provdána za Kašpara Chotka; Petr z Milhauzu přijel, byv volán k milovaným vnoučatům, do Kouřimě, a snad ho tragická smrt obou vnuček sklátila nečekaně do hrobu. Byl pochován současně s vnoučaty do téže krypty, a paní Kateřina Chotková z Milhauzu oplakávala současně trojí ztrátu: tím se začíná její utrpení.

Pod nápisem o smrti Doroty a Marty Chotkových z Chockova je dlouhý latinský nápis, jehož překlad zní: „Bohu... [úryvek žalmu č. 102 (dnes 101!)]. Poražen jsem jako pýr, a uvadlo srdce moje tak, že chléb svůj jsem jísti zapomněl. Muži starožitné ctnosti a poctivosti, jakož i nejstálejší víry, Petru Mielneru z Mühlhauzu, který po mnoho let a chvalně při polních taženích nejmocnějších císařů, nebožtika Karla V. a Ferdinanda I., jeho bratra, v Italii, Francii a Uhřích bývav, konečně s nejmilejší chotí svou Johannou se oženiv do hlavního města Čechův k dokonání svého věku se ubíral, a právě sem osudem zaveden, více smutkem duše než nemocí, také již věkem syt, dny své zakončil. Jan, jeho syn starší, JMCis. v čes. kanceláři taxator, s bratrem Adamem a sestrami Kateřinou, Mariannou a Voršilou, svému

nenařaditelnému otcí smutkem zdrcení tento pomník postavili.
Žil celých 76 let.“

Z nápisu pozná čtenář celou rodinu; Jan, toč pozdější palatín císaře Rudolfa II., přední zástupce bratrské víry, defensor, patron Karlovy university, která mu pohřeb později vypravila, ochránce sboru mladoboleslavského spolu s Budovcem, falckrabí císařova dvoru, který měl právo povyšovat do stavu rytířského, jmenovat notáře a korunovat vavřínovým věncem básníky; Adam, který se dlouhého věku nedožil, Kateřina, provdaná Chotková, Marianna, provdaná za neméně z dějin známého ingrossátora desk zemských Jana Bunsona z Bunsonu, a konečně Voršila, která se provdala za p. Šindle z Eberharce, jehož rod pochází z Klatov.

Kateřina se provdala za Kašpara Chotka z Chockova v letech 1570 až 1575. Z manželství se narodily čtyři děti: Dorota, Marta, Johanka Kateřina a Petr. Třetí dítě dostalo jméno po bábě Johaně, čtvrté, syn Petr, po dědovi Petrovi, císařově trabantu. První dvě zemřely nepochybně epidemickou nemocí při návštěvě v rodině otcových rodičů v Kouřím r. 1582 (morem?). Johanka se provdala za Jindřicha Horňáteckého z Dobročovic, a syn Petr oženiv se, přežil také své rodiče.

Její manžel Kašpar Chotek z Chockova zemřel již sedm let po kouřimské tragické ztrátě tří rodinných členů, a paní Kateřina se za pobělohorských konfiskací dovolávala soucitu knížete Karla z Liechtenštejna pro své více než třicetileté vdovství. Po rodičích zdědila dvě vinice v pražském okolí a dvě zahrady na Pohořelci, jak sama přiznala v námitkách proti konfiskaci peněz, které jí bratr Jan Myllner z Milhauzu půjčil a nikdy neupomínal. Je více než pochopitelné, že se jako opuštěná vdova živila půjčováním peněz a převodem dluhů; nemůže jí v časovém odstupu snížit to, co bylo na sklonku hýřivé a bujně doby renesanční Prahy v přechodu do baroka módním způsobem života všech stavů a nejrozšířenějším právě u osob nejvýše postavených. Stálať Kateřina Chotková daleko méně často před soudy než pyšná a všemocná představitelka strany katolické, tuhá Španihelka Polyxena Rožemberšká z Lobkovic!

Co zdědili Adam, Marianna a Voršila, nevíme; společně drželi vinici v Šárkách, kterou prodali r. 1592 za 450 kop m., pojistivše právně díl a majetek sestře Kateřině z Chockova. Vinice byly hlavním zdrojem obživy této české šlechtičny, jejíž rod byl později povyšen do stavu hraběcího. První vleklý a trapný spor, který jí znepříjemňoval po řadu let život, začal se právě na „viničkách“! Způsobil jí ho lehkomyslný a umírněný sudič z povolání, švec Jiří Ryngl, který pro dluhy přišel o vinici „Kanclírku“ v Košířích.

Spor je důležitý proto, že nám zachoval v plném znění výpovědi paní Kateřiny, z nichž se dopočítáváme let jejího narození, sňatku i smrti manželovy; byla-li v květnu 1621 již „přes 30 roků“ vdovou, musel Kašpar Chotek zemřít r. 1589, sedm let po smrti dvou dcer. Císař by nebyl býval o něm mohl r. 1591 mluvit jako o rytíři „před několika léty“ zemřevším. Vypovídá-li potom roku 1621, že jí jde na 70. rok, narodila se kolem r. 1552. Spor, z něhož se nám dochovalo ještě 70 celých listů, ukazuje zajímavě, jak mocnou ochranu významný státník, bratr paní Kateřiny Jan z Milhauzu všem svým příbuzným poskytoval. Císařský list ze dne 23. prosince 1592 dvojmo v různé stylisaci zachovaný — originál i koncepť — a jím úředně podepsaný vyšel celý z péra jejího bratra Jana. Prozrazuje to sloh, ale především důstojná obřana cti jeho nejmilejší sestry, kterou císař doslova podepsal bez jediného škrtu!

Pan Kašpar Chotek půjčil ševci 400 kop č. zajištěných na „Kanclírce“, a po roce dalších 400 kop; Ringl dluh popíral, spor prohrál, nakonec vinici paní Kateřině postoupil, a rozmyslel se jinak, počal jí vyhrožovat a ji tupit. Vrátila mu vinici, vyplatila i dětem jeho značný peníz, aby se ho zbavila, když se spor vlekl od r. 1592 do r. 1605. Smrtí, nemocemi a spory pronásledovaná šlechtična žila ve stísněných poměrech; její manžel zemřel předčasně, právě když se chystal zajistit majetkově svoji rodinu. Ze sporu vysvítá, že nevyužívala nikdy všeobecně známých slabostí Rynglových (marnotratnost, opilství, často na úkor četných dětí), ačkoliv švec bouřil nejenom pražskou, ale i vídeňskou kancléř českými a německými suplikami a udavačstvím. Vysoudil nakonec 157 kop m., udánlivě pro děti, které mu však peníz paní Kateřinou dobrovolně vyplacený vydaly.

Renesanční věk, který prožívala, jednostranně pro laiky zahycený v Pamětech Dačického, je z bohatých, dosud málo použitých pramenů našich archivů neúprosně ozářen; byl dobou soubojů, směn, prodejů a koupí panství i domů, nekonečných půjček a sporů; půjčovali si a prodávali i císařové a králové, knížata, ani arcibiskupové se neostýchali být současně dlužníky i věřiteli jinde, podle spekulace a ročního úroku. Také paní Kateřině nezbylo než vypomáhat si půjčkami, zvláště když měla ve svém bratrovi poradce tak nezíštného! Půjčila i 3000 kop čes. mocnému Voldřichu Desideriovi Pruskovskému, o jehož svatbě se tolik a tak dlouho po Praze mluvilo a který stavěl pro svou choť nový palác na Hradčanech, zapůjčila i větší peníz Adamovi z Klenové, a i tu jí bylo podstupovat nekonečné spory pro neplacení dluhů a úroků.

Mnohé zprávy se dochovaly po naši dobu jen tím, že patřila k rodině po Bílé hoře konfiskované a pronásledované, kdy měl

fiskus zájem i o ubohý vdoví groš. Když potom úkladní vrazi zavraždili, jak na skřipci vyznali, z návodu Joachyma Kolovrata Novohradského z Buštěhradu jejího švagra, pana Adama Rýdla z Nájenperku, došlo ke sporu o dědictví po bratru zavražděnému, Mikulášovi, který jí způsobil mnoho litosti a hoře. I sestra Voršila zemřela, a šlo o značné dědictví, jehož se bratr Jan z Milhauzu ve prospěch obou posledních dvou sester, Kateřiny Chotkové a Marianny Bunsonové velkoduše odřekl. Vyšla i tu dosti zkrátka, hájíc svou spravedlnost, a nezbylo jí než si vypůjčit od bratra Jana 1133 kop čes. pod úrokem, které mu pojistila na jedné vinici za Holešovicemi na purkrabských gruntech u mlýna v Zadním Ovenci se souhlasem syna Petra Chotka z Chockova. Netušila, jak se jí osudnou stane tato zástava povahy po výtce čistě formální!

Odboje se zúčastnili všichni členové rodiny z Milhauzu; nikdo se již nechtěl upomenout na vlivného císařova radu Jana. Stačilo, že Janova vdova, paní Virginie Myllnerová z Levína vypravila na Bílou horu do pole proti císaři ze svého zvoleňoveského panství rejtáry, pěšáky, vozy i koně, že nejstarší syn Janův, Petr jel do Heidelbergu pro Zimního krále, který ho jmenoval místokanclérem, že druhý syn Jan získal konfederované stavy rakouské pro spolek s Čechy: exekuční komisaři, předstírajíce, že zápis 1133 kop — obnos nemalý, když se za něj i slušný dům v Praze koupit dal — právem náleží do dědické podstaty Jana z Milhauzu a zabavili nešťastné paní Kateřině, stařence nad hrob schýlené obě vinice! Česká komora neměla rovněž s ní slitování; chtějíc se zavděčit dvoru, přiklonila se křivě k názoru dvorských kruhů a po názoru bliže námi nezjistitelného právního znalce zamítla její námitky a tvrdila, že majetek i peníz ten právem pokuty spadl na císaře. Marně namítala paní Kateřina, že dluh byl již dávno promlčen, že dluhem nikdy nebyl, když ani úrok bratr nevymáhal, že nikdy jím upomínána nebyla a že peníz ten byl darem. Proto Přibík Jeníšek z Újezda po prozkoumání spisů navrhl, aby se vinice ty právem k ruce císařově prodaly; mělať prý dosti pokdy za životbytu bratrova, aby ji věřitel z dluhu propustil; dluh není promlčen, ať proto vyplatí hotově 1000 kop čes. a vyčká příjezdu císařova do Prahy. V nejvyšší tísni, kdy drahota lavinově stoupala, kdy císař byl šízen zlehčenou mincí, tak řečenými dlouhými tolary a převody statků konfiskovaných a sám upadal do dluhů, musela prodat svůj dům na Příkopě „U tří kos“ Lorenzovi Valentínovi roku 1623.

Synovec Kateřinin, Petr Myllner z Milhauzu, vicekancléř za vlády Fridricha Falckého, stavěl v nově vznikající palácové pražské čtvrti Na Dlažení v čase povstání palác blízko domu švagra Hornáteckého. Ujev s králem ze země svěřil klíče nedostavěného

domu panu Horňáteckému, aby o něj pečoval. Horňátecký, po- učen událostmi a vida jak vojenská zběr domy drancuje, dal taj- ně v noci odnést z domu nábytky a truhly s šatstvem a cennost- mi, obrazy a knihami. Ale z poručení knížete Liechtenštejna dal pan Sezima z Vrby dne 8. května 1621 dům znalcí v přítomnosti purkmistra Jana Turka z Rosenthalu a novoměstského primasa Jiřího Zygele z Chocemic úředně odhadnout. Ti hlásili knížeti, že palác Petrův je ze všech čtyř domů jimi shlednutých nejcen- nější. Odhadli jej na 6000 kop míš., a to prý ještě jen proto tak nízko, že kdyby měl být v začátcích rozměrech dokončen, vyžádal by si dalších 4000 kop míš. O dům se ucházelo mnoho zájemců, byl však přímo vnuzen dvornímu hodináři zesnulého císaře Rudolfa Druhého Jobstu Burgimu. Burgi vypátral úkryt Horňátec- kým poschovaných nábytků a klenotů, a přesto, že se i tehdy domy pronajímaly a prodávaly beze všeho zařízení, bylo poru- čeno Horňáteckému, poněvadž šlo o dům rebela, který byl vyňat z jakékoli právní ochrany, aby všechny odnesené předměty bez- podmínečně do domu dopravil a je Burgimu vydal. Tak i tento pokus o záchrannu, podniknutý švagrem Petrovým a zetěm paní Kateřiny Chotkovy z Milhauzu, vrhl na celou její rodinu těžký stín nemilosti!

Zabývá-li se badatel kterýmkoli členem rodiny z Milhauzu, při- spěje tím i k bližšímu poznání palatína Jana Mylnera. Vidí jej vždy po boku těch, kterým se ublížilo a kteří nevinně trpí, jako se stranil těch, jejichž jednání se příčilo jeho smyslu pro čest. A právě na příkladu Kateřiny Chotkové objevují se tyto jeho vlastnosti nejzřetelněji.

Poznáme hned při každém jejím podniku, kdy se řídila jeho radami a zkušenostmi, mnohdy nelze vyloučit, že jí pomohl pe- nězi a svými styky. Po Bílé hoře prohrávala své spory, poněvadž její bratr byl již mrtev a celá rodina se octla na proskripcí listině. Byl to vždy její mocný bratr, který svou rozvahou mírnil zbytečné spory, háje však vždy důsledně poctivé právo rodinných příslušníků.

Spor Kateřiny se sestrou Mariannou Bunsonovou o dědictví po Mikuláši Rýdlovi se vlekl dlouho, jak prozrazuje již podrážděný tón císařovy resoluce, a byl zřejmě urovnán po důtklivé výstraze. Pozůstalost po smrti Voršily Rýdlové připadla Janovi Myllne- rovi, Kateřině Chotkové a Marianně Bunsonové. Pozůstalostní řízení zjistilo 15. července 1611 bohatou podstatu. Zlato, stříbro, cenné svršky, domy a dlužní úpisý měly se rozdělit na tři stejné díly, ale bratr Jan se z lásky k sestrám na jejich prosbu dílu odrekł, a obě sestry vyplatily za to z vděčnosti pro každého ze tří bratrůvých synů jen po stu dukátech.

Na prosbu sester nařídil 2. března 1612 císař novoměstskému

purkmistrovi, aby ukončil spor s poručníky Davida Rýdla a poňevadž Adam Slavata z Chlumu a K. nezaplatil dluh Mikuláši Rýdlovi, byly obě sestry uvedeny ve vesnici Žandov se vším přislušenstvím.

Kateřinu Chotkovou můžeme pokládat za povahopisnou sondu Myllnerova charakteru a rodopisné jeho vodítka. Nebylo události, při které bychom jej neviděli po jejím boku. I tam, kde není výslově uveden, poznáváme jeho rady a pomoc, jako je jisté, že ji její smlouvy koncipoval a dával svými domácími písáři opsat na čisto. Snad ji často upozorňoval i na dlužníky, kterým hrozil úpadek, neboť jeho kancelář byla té doby přímo informační ústřednou, a jeho pokyny a výstrahami se mohla řídit v hospodářských poměrech osob, ke kterým měla finanční vztahy, jako při soupisech dluhů právě zemřevšich dlužníků, kdy šlo o včasného přihlášku všech pohledaností. Tak tomu bylo i při likvidaci dluhů Albrechta Slavaty z Chlumu, k jehož pozůstalostní podstatě přihlásila svou pohledávku s neproplacenými úroky.

Paní Kateřina stupňovala léty peněžní spekulace, používajíc někdy i židovských jednatelů, s címž ovšem bratr Jan souhlasit nemohl. Snad jí do spekulací zasvěcovala i Virginie z Levínu, ale Kateřina se cím dál tím více vzdalovala rodinnému prostředí a vybočila i z mezi Myllnerovým názorům vyhovujících. Zajisté nemohl souhlasit s jejím právně pochybeným krokem k získání statku Aleny Vojířové, který se skončil její porážkou; je zřejmo, že se tohoto podniku odvážila na vlastní pěst, ne-li přímo přes výstrahy bratra, který jako bystrý právník musel její neúspěch předvídat. Snad tento spor, za něhož narážela na bratrův odpor, zavinil, že začala jednat sama nebo s pomocí a radou lidí, kterým se sám úzkostlivě vyhýbal.

Myllnerův odstup od finančních podniků Kateřininých lze datovat již od pozůstalostního řízení po Voršile Rýdlové, které se samo o sobě stalo zdrojem sporů Myllnerovi krajně nezádoucích. Po manželi Mikuláši zdědila 11. prosince 1609 všechno jeho majetek i pohledávky vdova Voršila, a po její smrti zbyly tři sourozenci. Jan, jak řečeno, přijal jen 300 dukátů, ale sestry Kateřina a Marianna musely hájit své dědictví soudně proti Dorotě Moravcové, která se domáhala dluhu 400 kop č. a proti dětem Jana Pacovského z Libína, které po smrti macechy Voršily Rýdlové pohnaly dva ručitele kšaftem k opatrování pozůstalosti zřízené, Václava Chotka z Ch. a Jana z Milhauzu. Jan se poručenství zřekl a Václav Chotek žádal, aby obě dědičky, Kateřina a Marianna předložily výkaz účtů. Byly to velmi spletité dědické záležitosti vzdáleného příbuzenstva, do kterých zasahovali dávní věřitelé a dlužníci Jana Pacovského z Libína, po jehož smrti, když ani Voršila dědictví nevyúčtovala, nedalo se již téměř nic přesně

zjistit. Proto také si bratr Jan krátce po svém ustanovení pořučníkem dal do zemských desk zaknihovat, že rukojemství ne přijímá.

Tyto trapné spory, které vyžadovaly stálého styku se soudem, ohrožovaly jak porušené již zdraví palatinovo, tak nebyly důstojné jeho úředního postavení. Nadto musel často dojíždět na své vzdálené statky, Mimoň a Zvoleněves. Odřeknuv se poručenského ručení, odřekl se právě tak i všech výhod, které mu dědictví slibovalo. Přesto však ani potom neodmítl pomoci oběma sestrám, Kateřině a Marianně, které zprostředkoval i prodej statku Podveselice a Jesenice s Annou Škopkovou z Dubu ještě r. 1614.

Nejmilejší ze svých tří sester a také nejnešťastnější, Kateřině Chotkové však již pomoci nemohl. Nikdy ji o půjčené penize ne upomínal aniž kdy přijal od ní úroky až do své smrti. Také jeho synové nikdy od ní peníze nevymáhali. Kateřina propásala, jsouc stále zaměstnána finančními převody, vinicemi, zahradami a domem, příležitosti, aby si zaknihovanou půjčku dala z desk zemských vymazat. Nikdo se také nenadál tak brzké smrti bratra Jana a švagrové Virginie, kteří zemřeli záhy po sobě ještě před bitvou bělohorskou, a kteří by sirou vdovu zajisté byli rádi ze zástavy propustili. Tak ji zastihla osudná léta konfiskací, kdy šplhavci brali zemské knihy do rukou, kvatern za kvaternem a pročítali je list za listem, rádek za rádkem, aby se mohli trestajícímu císaři zavděčit objevováním nových a nových položek rebelů propadlých v pokutě ...

Kateřina Chotková psala jednu poníženou prosbu za druhou, aby ji neprávem nařízená pokuta byla prominuta, a jejich ukázky, jichž se zachovalo ve Staré manipulaci 70 listů, nejlépe ozřejmí její zoufalé a bezútěšné stáří. Tak psala Adamovi z Valdštejna:

„Jeho milosti vysoce urozenému P. P. Adamovi z Valdštejna na Lovosicích, Komorním Hrádku a Dymokurích, J. Mil. Císařské raddě a Nejvyššímu hofmistru Král. Českého atd., Pánu, panu mně milostivému. Ponížená suplikaci ode mne K. Chotkové z Milhauzu.

Vaši Milosti, nejvyšší Pane pane hofmistré Král. Č., pane mně milostivý! Jakož jsem dnův pominulých Vaši Milosti suplikaci podala z strany mých dvou vinic, na kteréž jsem to vinice panu bratu svému Panu Janovi Myllnerovi z Mylhauzu zápis učinila knihami J. M. Cís. pergkmistrskými, majíc sobě od něho jistou summu peněz půjčených, kterýž zápis stal se jest asi před devíti lety a tak již dávno promlčený jest. I Vaši M. pro Boha a milosrdenství Boží modlitebně prosím, že se na mne, sirou a zarmoucenou vdovu milostivě shlédnouti a mne ulitovati ráčíte, že v té přičině, poněvadž taková věc jest a týž zápis dávno k promlčení

přišel, a týž nebožtík Pan Bratr, můj mne ani dědicové jeho z ty summy ani z úroků nenapomínali a na jiném jest nebyl, nežli že mně z toho zápisu propustiti a jej kasýrovati dátí měl, a v tom prostředkem smrti z tohoto světa sešel; nyní pak na takový zápis nastoupeno jest a mně týž vinice z poručení J. M. K., jináč nevím, skrže Pana Pergkmistra odňaty jsou a zvod vykonán jest, a nyní pak slyším, že je prodávati Pan Pergkmistr k ruce J. M. C. chce. Vaši Milosti Pro Boha prosím, že se laskavě za mě k J. M. K. přimluviti ráčíte tak, aby mi zase dány týž obě vinice byly, nebo já sirá, zarmoucená vdova odnikud žádnýho svýho vyživení nemám nežli z těch vinic, a kdyby mi zase navráceny býti neměly, musela bych bídňá žena býti a jistě by mi můj chléb z rukou vzat byl. V tom se Vaši Milosti poručena činím.

Datum v pátek po Nalezení Sv. Kříže létha 1621. Za V. M. na modlitbách trvající Kateřina Chotková z Milhauzu."

Poznamenání kanceláře: „Vedle učiněného zápisu na jistou summu Millerovi, J. M. C. pergkmistr zvedl se (do) vinic jejích; žádá, aby jí zase navráceny byly.“

Vyřízení: „J. M. Knížetcí z jistých příčin neráčí chtiti k této žádosti povoliti. 8. Máji 1621.“

Originál dopisu též paní knížeti Karlu Liechtenštejnovi:

„Jeho Mil. Vysoce urozenému z Boží milosti knížeti ..., vladaři domu Lichtenštejnského ... ponížená suplikací ode mne, Kat. Chotkovy z Milhauzu. Vysoce osvícené z Boží milosti Kníže a pane, pane milostivý. K Vaši knížetcí milosti se poníženě utíkám v příčině té: jakož jsem letha pominulého 1612 feria 4. post Valentini 15. Februari někdy urozenému Panu Janovi Myllnerovi z Milhauzu Panu bratu svému a pí Virgině z levínu manželce jeho registry úřadu J. M. C. pergkmistrskými na vinice Jeden tisíc jedno sto trinácté kop míš. a mimo to více dvacetí kop grošů českých s úrokem obyčejným zápis učinila, jakž tomu Vaše Knížetcí M. z přiležícího vejpisu téhož zápisu milostivě porozuměti ráčí: Z kteréžto summy peněz v témž zápisu obsažené ani z úrokův jsem já nikdy od něho, někdy pana Jana Myllnera bratra mého ani paní manželky jeho za živobytu jejich napomínána nebyla, nýbrž z lásky bratrský nebožtík a vidouce mou velikou potřebnost býti, na jiném jest nebyl, nežli mne z takového zápisu propustiti a jej dátí kasýrovati. Ale však prve nežli se to stalo prostředkem smrti jak dotčený pan bratr můj tak i paní manželka jeho z tohoto světa sešli, synové pak a děti již jmenovaných manželův také mne z takové summy nikdy nenapomínali. Jakož pak dotčený zápis, jehož jest Actum ff:4 post Valentini 15. Febr: Anno 1612 a plnění téhož dluhu na den Sv. Havla téhož létha v letu Páně pominulém 1616 vedle práva a zřízení zemského 0.44.0.024. jest zjevně a patrně promlčený, tak že od toho času

a létha 1616 na jiném nepozůstávalo a nepozůstává, nežli aby takový zápis a dluh v něm obsažený jakožto mrtvý propuštěn a kasírován byl. V kteréžto příčině a věci spravedlivé, povrchně ležící, jakožto chudá, sirá a zarmoucená vdova, kterážto toliko z těch vinic své vyživení mám, za to Vaši Kn. Mil. poníženě a pro Boha prosím, že V. K. M. ráčí to při úřadu J. M. C. pergkmistrském hor viničných pražských milostivě nařídit a poručiti, aby mne z takového zápisu již mrtvého a promlčeného propustili, jej kasírovali a z takového dluhu nenapomínali. V tom se Pánu Bohu a Vaší K. M. poručena činim, za milostivou a brzkou odpověď V. K. M. poníženě prosím.

Datum v sobotu po Památce Sv. Jiří rytíře, létha 1621.

Za V. K. M. na modlitbách trvající Kateřina Chotkova z Milhauzu."

Vyřízení: 14. Maij 1621: „Oznámiti, aby jse vedle předešlého vyměření zachovala a před pány komisaři žádost svou přednesla!“

I když by se zdálo, že tu svitla matná naděje na záchrana posledního zbytku rodinného majetku, nesmíme se dát myliti zdánlivě spravedlivým býti chtějícím nálezem knížecím: instrukce zněly tvrdě: zamítout, protahovat, odkládat a nevyhovět! I když císař Ferdinand II. nepotvrzoval ortele smrti nad ženami vynesené a i když také hrđý kníže chtěl vzbudit dojem, že on, nejvyšší instance v zemi je nestránný, známe ze sta podobných aktů záklisí. Ani komisaři nebyli lidštější. Mohli odkázat žadatelku na císaře — „až do Prahy přijede“, a císař sedm let do Prahy pro „nejistotu cest“ nepřijízděl! Odtud nastupuje paní Kateřina křížovou, marnou pouť za svým bezpečným právem ...

Vždyť kníže Liechtenštejn vydal již měsíc před tím jasnou instrukci perkmistrovi hor viničných:

„21. Aprilis 1621 — J. M. C. Pergkmejstru hor viničných pražských (Punkto) P. Kateřina Chotková.

Jeho M. Osvícené kníže, vladař atd. . . . ráčí jménem a na místě J. M. C. krále a P. P. N. V. N. poctivému Kašparovi Lozeliusovi, J. M. C. perkmistru hor Viničných Pr: poroučeti, aby on od urozené Pí Kateřiny Chotkové z Milhauzu tu summu jmenovité 1113 kop a mimoto 26 kop grošův, vše českých, kterou .. pojistila, a taková summa nyní na J. M. C. pokutě připadla i s úroky na tuž summu vzešlými zvyupomínal, a jestližeby dotčená Pí Kateřina... takovou summu i s úrokem složiti a odvisti zanedbávala, tehdy do gruntů a vinic, na kterých taková summa pojištěna jest, k ruce J. M. C. podle práva se uvedl. Na čemž atd. . . .

Decretum 21. Aprilis Ao: 1621.“

A přece se paní Kateřina zachytila jako tonoucí stébla zábles-

ku naděje knížetem vznícené a psala znova a znova doufajíc ve spravedlnost.

„Nejjasnější Kníže, Pane, Pane... Zdraví a při něm jiného všeho dobrého duši i tělu prospěšného žádajíc V. K. M. věrně ráda přeji. Před Vaši K. M. slzava tajiti nemohu, kterak mně ubohé, zarmoucené vdově vinice mé, kteréž sem ač dosti skrovné okolo Prahy ležící jměla odňaté sou, předstírajice přičinu toho, že by měly někdy dobré paměti Panu Janovi M. zastavené býti, jakož i tomu tak jest, ale to se od nynějšího času před 9 lethu a touto roztržitostí v Král. Č. před 6 lethu stalo, a také před touž jmenovanou roztržitostí létha zemská čas(u) též zástavy jest prošel, jakž to vše šířeji V. K. M. z akt těch, kteréž jsem V. K. M. do vlastních rukou podala obširněji milostivě porozuměti ráči. Protož V. K. M. pro Boha ponížen prosim a žádám, že V. K. M. nade mnou lásku milosrdnou prokázati a mně tu milost V. K. M. že učiniti (poněvadž již sirou vdovou přes třicet let zůstávám a již i věkem seslá jsouce do 70 let jmajíce) ráči, a mně takové vinice mé, poněvadž více žádné jiné živnůstky nemám, odtudž se vyživujice toliko, abych již k starosti své v nejhlubší zahynutí i k žebrotě přivedena nebyla, milostivě až do šťastného J. M. Císařského Pana Pana nás všech Nejmilostivějšího příjezdu sem do Král. Č. zase navrátiti a k rukoum odevzdati, i tolikéž Panu Pergkmistru... milostivě poručiti, aby mne ničímž dáleji nehyndoval a neobtěžoval, ráči. Což k V. K. M. té celé a nepochybně naděje sem, že V. K. M. žádost mou poníženou a pokornou oslyšeti neráči. Pán Buoh toho V. K. M. hojná odplata býti ráči, zde časně a potom věčně. Za Vaši Knížecí M. na modlitbách trvající Katerína Ch. z M.“

Poznámka expedice: „Oznámiti, aby nyní 1000 kop složila. Přimlouvajíc se, aby mohlo s tím dluhem sečkáno býti až do příjezdu J. M. C. — 17. Maij 1621.“

Psala nově opět Adamovi z Valdštejna, knížeti Liechtenštejnovi v stejném smyslu a tónu v květnu 1621; kancelář vyřídila akt delším nálezem:

„J. M. C. raddě a prokurátoru v Král. Č. Janu Přibíkovi z Újezda etc odeslati, aby ty věci uvážila a potom zprávu svou s dobrým zdáním, co by suplikující za odpověď dáno býti mohlo, s navrácením všech spisův na Komoru českou učinil. Ex Camera Bohemica 24. Oct. 1622.“

Před tím na žádost ze dne 11. května 1621 napsala Česká kancelář: „Oznámiti, aby toho při pánech komisařích vyhledávala a před nimi ukázala, že takový zápis jest promlčen. 12. Maij 1621.“

Ale Přibík Jeníšek z Újezda byl nástrojem císařových náhončí. Jeho dobré zdání dokazuje právě tak naprostou právní ignoraci jako odpornou sobeckou touhu zalíbit se dvoru bez ohledu

na spravedlnost a lidskost. Napsal, zapomína je, jak se kdysi před jejím bratrem hrbíval:

„Spisy tyto Paní Kateřiny Ch. z M. z poručení J. M. C. Pánův radd Komory České sem přečetl, jich povážil, i mé zdání jest: Poněvadž sama ... toho dokládá, že ... jsou jí ... z toho ... dluhu neupomínali, ... pro takové mezi nimi přátelské snešení, a obzvláště že se tu zápisův na gruntech kmetcích a vejsadních, zdělaných dotýče, ten zápis k promlčení svému přijíti nemohl, a mělali jest od věřitelův svých k propuštění zápisů zámluvu a ji sobě k místu za živobytu jejich nepřivedla, že se sama v tom obmeškala. Z těch příčin že ta zápisná summa vedle jiného statku Jana Milnera spravedlivě na J. M. Cisaře přišla. Pročež J. M. C. pro takový dluh v ty grunty vyničné a zapsané se zvésti a právo své jinému prodati moci ráčí. Však toho při dalším uvážení jich Milosti zůstavuji. Přibík Jeníšek z Ú.“

Nezbylo než pokračovat na trnité dráze suplik; marně se dovolávala i té okolnosti, že zesnulý bratr ani ve svém kšaftu o sesříň dluhu žádné pořízení neučinil. Hromadila vždy nové, pádné důvody, obětovala poslední vypůjčené peníze od cizích lidí, když všichni nejbližší příbuzní pro víru a odboj proti císaři uprchli do Němec, aby tam diplomaticky i s mečem v ruce po boku Gustava Adolfa jako plukovníci a generálové ve švédských službách s ostatními emigranty bojovali, živořila v podkroví svého někdy blahobytného domu, který musela prodat, aby vyhaný dluh nepravým věřitelům mohla vyplatit a o hladu sama, předeck hraběcího rodu, uléhala v tmavé jízbě dusíc pláč a slzy v potrhaných polštářích, na jejichž opravu peněz nebylo.

Dva roky uplynuly a paní Kateřina, stížená slabostí zraku a nemohouc již ani psát třaslavou rukou, dávala si nové dopisy a supliky opisovat písáři z povolání, kteří zadarmo jí neposloužili. Když jí milostivě bylo povoleno alespoň chudou úrodu ze zanedbaných viniček do Prahy dovézt, přepadli ji perkmistrovští pochopové a koše s vínem jí na ulici před pražskými branami pobrali nic se neohlížejíce na to, že vetchá, šedovlasá a hladem slabá šlechtična se zhroutila zoufalstvím na ulici. Však o tom píše i nejv. hofmistrovi Adamovi z Valdštejna ještě v srpnu r. 1622:

„Vaši milosti Vysoce urozený Pane, pane mně siré vdově laskavě a dobroutivě příznivý etc. Vaši milosti k laskavé paměti přivozuji svou nejednu poníženou žádost ... v příčině zvoduzmocnění do vinic mých vlastních od J. M. C. pana perkmistra ... na poručení J. M. Knížecí vykonaného ... Po smrti jeho (p. bratra Jana) při dělení mezi dědici ten dluh ... dokonce za nejistej položen ... vypuštěn byl. Mezi tím však na mé ponížené, pokorné a slzavé toho při J. M. Kn., ano také při Vaši M. vyhledávání a

supplikování ta milost mně siré vdově udělena jest, že při týchž mých vlastních viničích až do šťastného J. M. C. Pána... nejmllostivějšího (příjezdu do Prahy) zůstavena a zanechána sem; avšak roku minulého pan pergkmistr... když sem vína po zbírce do Prahy sobě výzti dala je ztavoval a výzti zbraňoval. Že pak týž šťastný příjezd J. M. C. až posavad se prodlévá, toho se obávám, abych já sirá vdova opět nyní a napotom od téhož J. M. C. pana pergkmistra hyndrována ano i jináče sužována nebyla, Vaši M. poníženě a slzavě pro Boha prosím, že se ke mně tak laskavě nakloniti, té milosti užiti dáti a témuž p. pergkmejstru J. M. C. aby jak předně týž zápis jakožto mrtvý... a promlčený i s tím zvodem a zmocněním od J. M. C. pana pergkmejstra hor viničných... vykonaný jminouti, k zdvižení přijíti a kassirován býti mohl, tak abych Já sirá Vdova při své spravedlnosti zůstavena býti mohla, to při J. M. C. panu perkmistru o tom milostivě nařídit poručiti a mne, Sirou Vdovu v té věci poručenu jmíti ráčíte. Za Vaši M. k Pánu Bohu se modlící Kateřina Ch. z M."

Na rubru: „Octobris 1622: Kateřina Chotková oznamuje, že jest na onen čas půjčil ji Jan Miller bratr její 1113 kop míšenských a úroků se sešlo 50 kop míš. a k léthu 1612...“

„R. (t. j. vyřízení): Vyhledati co jest od počátku v této věci zašlo a vydati P. Severýnovi k přednešení J. M. P. hraběti z Martinic — Pergkmistru — 26. Augusti 1622.“

Tedy nakonec se na věc zapomnělo, dalo práci i shledat všechny spisy věci se týkající! Paní Kateřina Chotková z Milhauzu se již vyřízení nedočkala. Viničky její zabral perkmistr, šlechtici umírala v bídě; ani šťastného příjezdu Ferdinandova do Prahy se nedočkala: přijel teprve roku 1627 a paní Kateřina zemřela r. 1623. Také její slzy odtekly do bezedného oceánu lidského hoře, její modlitby a vzdechy vsálo ovzduší. I bolestmi předků dávno zetlevších je krása naší otčiny tak dojímavá. Trpěli, neznámí hrdinové a hrdinky na naší Bohem nám propůjčené krajině scéně, aby nám naši zemi učinili posvěcenou a nenahraditelnou!

Všenory, 3. prosince 1940.

Z domovního majetku hrabat Chotků v Praze stál tu zmínka o Chotkovském paláci v bývalé Melounové ulici (dnešní Michalské) čp. 432-10 se dvěma dvory a mohutným schodištěm, které dodnes mluví o bývalé jeho nádheře. Pod balkonem nad portálem má dosud zlatý meloun, a podle tohoto domu se říkalo v 18. století ulici »Melounová«, ačkolik již r. 1422 slul tu jeden z domů »u melounu«, jejichž sloučením vznikl dům, který r. 1538 prodal Václav Čapek ze Chvojenče Vilémovi z Valdštejna. Dvakrát potom byv prodán, byl zabaven emigrantce Dorotě Radnické. Ve st. 18 jej kupil Václav Ant. Chotek z Chotkova a Voj-

nína, jehož syn Rudolf učinil palác a Veltrusy majorátní doménou. Z tohoto rodu pocházel muž, který se o Prahu ze všech správců nejvíce zasloužil, purkrabí hrabě Chotek.

Kateřina Chotková, rozená z Milhauzu, koupila dům »U tří kosů« na Příkopě čp. 855, který se počítal k Příkopu, ačkoli stál v úzké příčné ulici, od Jiříka Kary z Polerad a prodala jej před smrtí r. 1623 Lorenci Valentinovi, jak nám za to, z přinucení, aby mohla zaplatit uloženou jí pokutu. Tehdy se domu říkalo »U černých kos.« — Poloha vinice Kanclísky, viz: DZ větší 64, K 5 k roku 1579. —

O Kateřině Chotkové mluví prameny: Arch. min. vnitra, **Stará manip.** C 18/14, 70 listů orig. a konc.: **DZ větší 132**, J 27: 1604 Ryngl prodal vinici Danieli Kochovi z Kolburku; **DZ 197**, B 14: 1578 Ryngl uplácí dluh; **DZ větší 61**, L 14 p. v.: smlouva o vinici Kanclísku; **DZ větší 180**, B 3 p. v. sl.: 1606 Ryngl a Anna Libštajnská z Kol. svolují, aby 157 kop m. bylo pojištěno dcerám ševcovým na Slatině, dědině Anny Libštajnské; **DZ 74**, M 25, N 24 sl.: 1600; **DZ větší 174**, E 24: 1600 Kateřina Ch. pohnání ševce z dluhu úročního; **DZ 207**, GG 29; **DZ 113**, A 2: 1601; **DZ 185**, A 21; **DZ 36**, A 11 sl.; Adam Slavata; **DZ větší 92**, F 23: 1598 nedokončený zápis, Albr. Slavata pojišťuje dluh Kateřině Ch. na Vladických Rosicích, 750 kop gr. č.; **DZ větší 175**, O 11 p. v.: prodejem Slavatova Chrástu zajištěno splacení jeho dluhu Kateřině Ch.; tamže O 12 p. v. a juxta r. 1602, kterou při Kateřině propouští Markétu Berkovou z dluhu 1337 k. 18 gr. m.; **DZ 196**, E 4: 1602, totéž, juxta; **DZ větší 94**, F 18 p. v.: 1609 Slavata dlužil Rýdlovi, a dluh podědily obě sestry z Milhauzu, uvázavše se 1611 v Žandov, když se byl Jan Myllner všeho dědického nápadu odřekl; **Zem. arch.**, **Genealog. sb.** **Wunschwitzova**, M, list č. 4, opis: Marianně Bunsonové a Kateřině Chotkové z dluhu od Adama Slavaty postoupeného... 1400 kop... Janovi Myllnrovi z M. eodem modo per terminos 7506 kop (míš.); **DZ větší 191**, F 21 — G 2: 1601, Kateřina na pag. F 22; **DZ 111**, R 2: 1602 Kateřina Ch. pohnala z dluhu Smila Kaplíře z S.; **DZ 140**, F 18 sl.: dej úml. od Kateřiny Ch. Mikuláši Kameyckýmu; **DZ větší 169**, L 27: 1593 Kateřina pohnala téhož jako ručitele za Elišku Robmhapovou z Suché; tamže, L 27: tiž; **DZ větší 92**, M 7 p. v.: 1601 Daniel Hostounský z Kosmačova dává dědiny v zástavu Kateřině v dluhu 2000 kop č.; juxta I.; juxta II.: Kateřina postoupila právo dceři Johance Chotkové, a 1604 Johanka Horňátecká z Chockova postoupila právo Jakubovi Kryšti. Častolarovi; tamže, E 21: 1598 Adam Gotfr. Teyn z T. zastavil Kateřině v dluhu 500 k. č. Radešín s vejmiňkem Anny z Říčan; juxta I.: 1600 Kateřina postupuje právo Václavu Borovi z Lhoty; B 20 p. v., juxta: 1600 Kateřina uvázána v Radešinský dvůr pro 500 k. č. dluhu; **DZ 87**, G 26 — G 28: 1604 půjčka nabídnutá Kateřinou prostředkem dvou židů Aleně Vojířové z Damsdorfu, 2500 k. m. a statek Vrbice; **DZ větší 93**, E 15 p. v.: 1604 Alena Vojířová přiznala dluh 2500 k. m. Kateřině, 2. a 3. juxta, za komorníka slíbil Jan Myllner z M.; 5. juxta: 1605 Kateřina postupuje dluh Adamovi st. z Valdštejna; **DZ 83**, D 14 sl.: 1605 odpor téhož Adama z V. pro uvázání Kateřiny v děd. Aleny Vojířové; 1. a 2. juxta: Kateř. Ch. poroučí J. Pacovskému z Libína, Vítu

Dentulínovi z T., Mart. Fruweinovi z P. a Jakubovi Hradeckému. — Vlekly spor osvětlují zápisy: **DZ 83**, H 11—13 p. v., J 5—J 9, A 2—3, B 11—B 18, B 19—B 23 p. v., L 19—L. 21 p. v., F 13; A 12: 1605 Kateřina uvázána ve Vrbici; A 12 p. v. sl.: 1605 Jiří Jan Materna z Kv. se uvázel v dluhu 1500 k. m. a peněz úročních ve Vrbici s mlejnem a dvěma pilami Aleninými; **DZ větší 93**, G 24—G 26: 1605 odpor Adama st. z Valdštejna proti uvázání Kateřiny Ch. z příčin práva poručenského a rukojmí. Kateřina měla podle Zř. Zem. závadu, ve které Adam z V. za Alenou zůstává, zsejpati a ji očistiti, a proto, že Alena penězi nezaplatila, měl Adam z V. lepší právo na uvázání; N 20—N 22: 1607 odpor Valdštejnů proti Alenině zápisu na 2500 k. m. Kateřinou jí půjčených a na Vrbici pojištěných, poněvadž Aleně k řádnému vyúčtování chybí 6331 kop. č. peněz sirotčích, pročež vydání Vrbice Kateřině místa mítí nemá a nemůže mít. — **DZ 197**, B 28: 1605 Kateřina položila jistý peníz Jiřímu Janovi Maternovi z Kv., aby jí své právo postoupil i s listem obranným; juxta 1. až 3.: Kateřina klade a vyzdvihuje peníze témuž; **DZ 34**, H 13: 1605 Kateřina obeslala Maternu k vyzdvíjení složených peněz, aby jí právo a list obranný vydal; podané k člověčenství. Soud však dal za právo Maternovi, tamže H 16 t. r.; **DZ 140**, B 22: 1591 zvod Kateřiny Ch. pro dluh 1300 k. m. a úroků navíc ve ves Bělou, Lozu a Buči. V té době bydlí Kateřina ještě na Malé Straně; **DZ větší 90**, H 16: 1586 půjčil Kašpar Chotek Kryštofu Markvartovi z Hrádku peníze zajištěné na vsi Bělé; juxta: přijal za uvázání. R. 1589 dán list obranný Kateřině Ch. z Milhauzy (sic!) jakožto poručnici, a ta upouští 1590 od obranného listu; H 15 p. v.: 1591 táz propustila a kvitovala Markvarta z Hrádku; **DZ 197**, B 27: 1604 týž položil peníze, a Kateřina kvitovala 1605 celkem 1369 k. 41 gr. 4 d. m.; **DZ 56**, A 19 sl.: 1614 Kateřina se uvázala po smrti pí Kateřiny Sluzské z Bezdědic ve Vodochody, když jí Petr Chotek z Chockova a ve Větrušicích právo postoupil pro dluh 1500 k. m. a trojí úrok od r. 1612; **DZ 99**, N 12: 1609 měšťan staropražský Jan Vaněk pohnal Kateřinu Ch., Voršilu Rýdlarovu z Milhauzu a Dorotu Pacovskou z Libína pro smrt k svědomí; **DZ 28**, K 14: 1613 Jindřich Hlaváč z Vojenic pohnal Kateřinu Ch. a Mariannu Bunsonovou z Milhauzu k svědomí proti brářím Hornáteckým, byv s Pavlem Jindř. Malovcem z Mal. obeslán ke pří z mordu; **DZ 107**, D 12 p. v.; totéž s dodatky viz **DZ 90**, M 22; **DZ 127**, C 3—C 4: 1611 Dorota Lvová z Libína, Jan Jiří, Karel Štastný a Zikm. Václav Pacovští z L. pohnali Václava Chotka z Ch.; **DZ 33**, B 5: 1612 Václav Chotek obeslál sestry Kateřinu a Mariannu z Milhauzu; **DZ 28**, F 10: 1612 týž V. Ch. pohnal sourozence Pacovské z Libína, aby předložili 5 cedulí a vějtahů z vydání a příjmů; D 19 sl.: sourozenci Pacovští pohnali rychtáře, primasa a měšťany... proti Václavovi Chotkovi, když se Jan Myllner z M. k rukojemství nepřiznal, z postoupení statku a k čtyřem počtu činění k svědomí roku 1612; D 20 p. v.—21: 1612 týž Chotek pohnal Jana Myllnera, Vítu Dentulínu, Jana Bunsona z B. a 13 j. osob proti Pacovským z L. k svědomí v téže záležitosti. Z dalších četných zápisů, které dovolují nahlédnout do rodinného soukromí Kateřiny Chotkové a jejího příbuzenstva z archivu minist. vnitra a archivu hl. města Prahy --- jako na př.

zde rkps 2138, fol. 111—114 z r. 1610, pozůstalost Jana Pacovského z Libína — viz ještě **DZ 36**, B 19—B 21: Jan Bunson z Bunsonu vymáhá choti Marianně a švagrové Kateřině Chotkové z M. jako dědičkám po sestře Voršile Rydlové pohledávku 300 zl. rýn. z dluhu 500 zl. r. na statku Jiříka z Karlovic, Hor Alaunových, na městu Borku, jehož obec zástavy neprávem užívá. —

O Kašparovi Chotkovi viz m. j.: **Wappenbriefe** sv. 89, f. 36 sl.: 1577 potvrzení hamfeštních listů Kašparovi Chotkovi na spálenště na pražském Hradě se souhlasem konventu Sv. Jiří. — **Meraviglia**, Der böhmische Adel, tab. 133, erb. — **DZ větší 65**, P 22 p. v.: 1582 Kašpar Ch. prostředníkem Vratislava z Pernštejna; **DZ 136**, B 19: 1575 týž pohnán Janem Sekerkou z Sedčic, aby předložil poselací list proti Heřmanu Varleychovi z Bubna; **DZ větší 25**, B 4: 1589 kšaft Kašp. Chotka ustanovuje mocnou poručnicí z Milhauzu za pomocí strýce Václava Chotka z Ch. a Vítá Flavína; **DZ větší 61**, O 8: 1574 týž K. Ch. svědkem při prodeji Černochova Oseckým klášterem; **DZ 160**, P 24 p. v.: 1585 týž pohnání z dluhu Jana staršího Kořenského z Terešova; **DZ 103**, M 18: 16/4 1586 týž obeslal téhož ze škod — 5 kop č., provedl však jen to, co k úřadu položil, totiž 3 kopy 41 gr. 3 a půl denáru, vše českých; tamže N 5 p. v.: 1586 týž K. Ch. pohnal Bohuslava Leskovce z L. ze 7 k. gr. č., obdržel za právo stanné, zatykací list vydán 27./10. 1587, summu přijal v lednu 1588; **DZ větší 190**, H 28 p. v.: 1586 týž půjčil Jiřímu Rynglovi 400 kop č., a když dluh vzrostl na 800 kop č., Chotek se uvázal držení vinice »Kanclířky«.

O Johance Horňátecké z Chockova viz na př.: **DZ větší 183**, J 28: 1609 Já, Vojtěch Václ. Kaplíř z S. známo činím: urozená pí Johanna Horňátecká z Chockova půjčila mi halspant zlatej s rubíny, s perlami okrouhlými a s košíčky sirotky vysazovanými, item šňúru (na klobouk) s štefty a rubíny vysazovanými a 400 stříber pozlacených, každou hřívnu téhož stříbra toliko po 16 kopách míš. počítajíc... Slibuje vrátit klenot beze lsti, ne-li, pak může zatykač atd... **Juxta** I. a II. r. 1610: zatykač vydán. Kaplíř vrátil část teprve r. 1611, již ne klenoty, ale peníze místo nich. Halspant, perly, šňúru, k tomu 100 dukátů a na tolařích 97 kop m. za malý košíček, 2 hřivny vážící, 2 hřivny 35 kop m,... a byl propuštěn; **DZ větší 92**, O 20 p. v. sled.: 1608 Kateřina Horňátecká; **DZ 36**, F 7 p. v.: 1613 dej úmluvu od Johanky Horňátecké z Ch. a na Žabonosích proti Hendrichovi ml. Hozlaurovi pohnanému; **DZ 28**, K 29: 1613 pohnala Kateřina Wartmberská z Kovorvat k průvodu věřitelů a rukojmců někdy Jana z Wartmberka mimo jiné osoby i Johannu Horňáteckou z Chockova a Kateřinu Chotkovou z Milhauzu. —

Václav Štrolf:

PERNSTÝNOVÉ A KLADSKO.

Kladsko bylo od nepaměti součástí českého státu a to až do r. 1742, resp. r. 1763, kdy nám bylo vyrváno Pruskiem. Jako prsten bez drahokamu má menší cenu, rovněž historické české země bez Kladská podobají se zahrádce bez oplocení. Obě území patří k sobě jako spojité nádoby. Kladská planina svým tvarem připomíná miniaturu Čech. Jako Čechy jsou uzavřeny zalesněným horským valem, podobně Kladsku vtiskuje svou pečeť paralelní pohoří Orlické a Bystřické, severovýchodní cíp vyplňují Soví hory, severozápadní vrchovina Žaltmanská a Hejšovina. Prahorní, perm-ský a křídový útvar jest totožný s geologickým složením povrchu Čech a podobně i thermální linie kladská a český podružohorský zlom mají mnoho společných znaků. Poříčí hlavní tepny kladské Nisy jest ve srovnání zmenšené poříčí labsko-vltavské. Tento krásný koutek země lákal skupiny obchodníků, kteří se ubírali zemskými stezkami hustými lesy k Baltu. Pak sem přicházely vojenské výpravy okolních sousedů, a tak Kladsko vystřídalo mnoho pánu. Význačné místo mezi držiteli této země měli čeští vládcové, jako na příklad Přemysl Ot. II., Karel IV. a zvláště náš národní, husitský král Jiřík z Poděbrad a jeho synové. Jindřich, syn Jiříkův, podepisoval se jako kníže minsterberský a hrabě kladský. Toto území společně spravoval se svými bratry Viktorinem a Hynkem, a to od 16. prosince roku 1465 jako manské panství české koruny. Král Vladislav II. Jagellonský udělil Kladsko v léno rodu Poděbradskému za vojenský závazek. Tomuto úrodnému koutku naší vlasti nastala zlatá doba za pánu z Pernštýna, kteří vzorným hospodařením učinili z Kladská pravý ráj na zemi. Kolébkou tohoto rodu byl pevný moravský hrad Pernštýn, který dosud hrdě ční k nebi jako svědek dávné slávy mocných pánu Pernštýnů. Zde spatřil světlo světa nejslavnější člen tohoto rodu Vilém, vynikající politik a hospodář patnáctého věku. Úrodná půda českého Polabí a Kladská lákala pány z Pernštýna z Moravy do Čech, a proto přistěhovali se do Podorlicka, Polabí a Kladská a zakoupili zde mnoho zadlužených statků od některých pánu. Jedním z těchto byl Jindřich, kníže minsterberský a hrabě kladský. Ten, jsa zadlužen, zastavoval svá panství českým králům a od nich je zase kupovali členové rodu Pernštýnova, kteří v krátké době založili v české zemi stát ve státě. Tak se stali nejpřednějšími velmoži v Pardubicku, v Podorlicku a v Kladsku. Moudrým hospodařením získali tolik statků, že třikrát bohatstvím převyšovali jméně pánu z Rožemberka. Za Jana z Pernštýna dosáhla sláva tohoto rodu vrcholu. Jan nejen sloučil rozsáhlé své statky

v pevný celek, ale ještě je rozmnožil koupí a plným právem se nazývá „Bohatý“. Roku 1537 nabízel králi Ferdinandovi I. 83.464 zlatých rýnských za zástavné hrabství Kladské, ale král žádal 113.464, odůvodňuje zlepšenou peněžní částku tím, že stejně velikou sumu musel sám zaplatiti Hanuši Oldřichovi z Hardeka za hrabství Kladské. Jan z Pernštýna žádanou peněžní částku vypлатil v etapách králi a tak sloučil erb pardubický zubří hlavu s houžví v zlatém poli s kladským korunovaným lviem. V Českém archivu, sv. XX. jest zápis zaznamenán k 29. srpnu 1537. Jeho část zní doslovně: ...A protož jsme se s urozeným Janem z Pernština a na Halfenštaině, věrným naším milým, o to hrabství na nížepsané cesty a prostředky v jednání dátí ráčili, a jmenovitě, že jsme dotčenému Janovi z Pernština, dědicom a budúcim jeho nyní dotčené hrabství Klacké se všemi a všelijakými svobodami, privilejemi, vrchnostmi, spravedlnostmi a se všemi příslušnostmi a tím vším způsobem, tak jak jsou jej sami dotčení hrabata z Hardeku v držení a užívání bylo a zvláště také s minci, s mincováním však na ten zpušob, aby oni tu nejináče než na český stříž a zrno minci dělati a bíti dali, aby se podle vyměření a zriezení mincovního v Čechách s českú minci srovnávala, tak jak by se pak v království našem Českém nyní aneb potomně jednoho každého času při minci a mincování zachovávalo — v osmdesáti třech tisících čtyři stech a šedesáti čtyřech zlatých rejnských —. V letech 1540—1542 se svolením krále Ferdinanda I. Jan z Pernštýna dal raziti zlatou a stříbrnou minci v hrabství Kladském. Podobné mincovní právo měl v Kladsku již 1431 Půta z Častolovic, který jako zápisný pán Kladská, obdržel od císaře Zikmunda I. právo raziti vlastní peníze, „jež bez reptání museli bráti i sousední lidé“. Roku 1538 vznikl spor o ražení mince mezi Janem z Pernštýna a Juliem hrabětem z Hardeku, jak o tom svědčí list krále Ferdinanda I., který byl posán Janovi z Pernštýna dne 16. srpna toho roku. Za tím účelem psal Ferdinand I. komornímu soudu, aby vynesl rozsudek a spravedlivě ukončil spor o minci a hory v Kladsku. Janovi z Pernštýna měly být vydány na revers královskou českou komorou listiny, týkající se svobod a jiných záležitostí hrabství Kladského. Jan obdržel pouze vidimusy, t. j. opisy, originály zůstaly v archivu české komory. Jan z Pernštýna si přál, aby jeho poddaným dobré se vedlo „bez omezování vrchnosti“. Obyvatelé Kladská mu sice přisahali člověčenství, to jest nevolnictví, ale Jan je neutiskoval a jako kališník přál toleranci svým lidem. Když přijal nauku luterskou, Českým bratřím připomínal královský mandát, který zakazoval šířiti nauku jihočeského myslitele Petra Chelčického. Jinak kladský lid volně dýchal za regentství Janova. Rostoucí příjmy z velikých statků umožňovaly Janovi z Pernštýna přístup ke královskému dvoru, ale v 16. století sláva

bohatýrského rodu pernštýnského dohasíná. Jan z Pernštýna byl neklidného ducha, mnoho spekuloval v hospodářských věcech, vypůjčoval si peníze a tím vznikal pomalý rozvrat pernštýnského panství. Nemohl ani včas zaplatit smluvou peněžní částku Ferdinandovi I. za Kladsko, proto jej tento vyzval důrazně listem z 9. července r. 1539, aby nezaplatenou sumu ihned poslal do královské komory slovy: „Kdež to znajíc, tak se zachovej, jináč nečiní!“ Jan z Pernštýna chtěl alespoň částečně zaceliti rány, které vznikly v jeho doméně, proto stále dělal dluhy a často prosil i o odálení lhůty výpůjčky, jak se dovidáme z jeho listu z 8. října 1543, který poslal po Matyáši Lvovitském, svém služebníku Janu Čeplovi, „O sčekání peněz“. List zní ve výtahu: „aby pan František Švejnoch a pan Adam Kotulinský sumu svých při mne déle zanechali, však já jim od sebe všechno náležité, pokudž s nimi zůstanete, rád učiniti chci —“ Ani král Ferdinand I. nedovolil Janovi vybírat v Kladsku berni, poněvadž by to bylo, jak píše v listu císař, proti svobodám téhož hrabství. Ferdinand I. rád viděl, že se doména Pernštýnu zmenšuje odprodáváním statků a těšil se z krize Janovy. Za to ujímal se horlivě v Kladsku komendera, podle listu z 28. října 1546 a poukazuje na vlažnost Janovu v otázce pronásledování bludařských kněží v Kladsku a v Habelšverdě, z 24. února 1545. Ferdinand píše: „sekty bludařské vyhladiš a cedulemi mně vyrozumíš!“ Téhož roku psal Ferdinand Janovi o vyloupení kláštera v městě Kladsku a žádá ho, aby mu učinil soupis inventáře kláštera, který by byl hodnověrný a seznam ukradených věcí poslal do Vídni. Kladští lidé, kteří přepadli klášter, musí být potrestáni. Spory v Kladsku císař živil a pak poroučel Janovi. Dne 17. června krátce po zápisu na Kladsko roku 1537 poručil Ferdinand I. Janovi z Pernštýna, aby urovnal rozepři v Kladsku mezi Hanušem Círnhaузem a jeho poddaným Jakubem Pehmem, který se vzpeřel při týráni vrchnosti. Dne 26. května 1539 musel Jan urovnávat spor, který nastal výtržností mezi služebníky Fukarovými a Arnoštem Šankem, poněvadž kladský hejtman neukončil sporné jednání. Když Jan nemohl zaplatit vypůjčené peníze vladykovi Janu Čeplovi, nabízel mu prodej Bystrice dne 27. ledna r. 1543 a 18. února děkoval Čeplovi za přátelské služby za příčinou půjčky peněz. Tak obohacovali se věřitelé, služebníci Janovi, jako na příklad kladský hejtman Jan Prog z Velnic, který koupil od Waltra Clugera z Rukheru s forberkem a se sedláčkem Valt. Lyckým dědičnou rychtu a mlýn v Kladsku. Trhovou smlouvu potvrdil svému úředníkovi Progovi Jan z Pernštýna 26. dubna 1548. Bylo třeba zlepšiti v Kladsku dolování a v tom smyslu psal Jan z Pernštýna z Pardubic 10. července 1543 knížatům misterberským, „že by to bylo s nemalou obtíží, kdyby jim Jeronýma za hofmistra na Reichštejn propustil“.

Na horách Rejchštejských neměli tehdy hofmistra a mincovna byla bez dozoru. Jan z Pernštýna byl upřímným vlastencem. Mimo jiné svědčí o tom zmínka v listě, který napsal panu Krakovskému z Kolvrat, jemuž roku 1543 nabízel hrabství Kladské ke koupi. Psal mu, že sice s ním jednají o koupi některá knížata německého národa, ale on, že by tuto krásnou zemi přál jemu a jeho synu, nežli Němcům. List o prodeji hrabství Kladského jest datován 24. července r. 1543 v Pardubicích a zní: „Pak ráčíte VMt se mnou se v jednání dáti o hrabství kladské, chtěl bych VMti dopříti i odbýti, kdež mi se zdá, že byste tu VMt syna svého bytem poctivým i užitečným opatřili, ač se mnou o ně jiní jednají německého národa, ale raději bych toho hrabství VMti a synu VMti přál než Němcům.“ Konečně Jan chtěl Kladsko zastaviti knížeti lehnickému, jak to dokumentuje list Ferdinandův, datovaný 15. září r. 1545 na Pražském hradě, který upozorňuje Jana na negativní rozhodnutí českých stavů. Jan onemocněl dnou a poznal, že se bliží konec jeho života. Vždyť neměl se z čeho radovali. V Kladsku vznikaly spory, dluhy rostly a Jan poznával, že jeho rod dohasná se slávou předků Pernštýnského rodu. Omlouvá se hejtmanu kladskému, že nemůže se dostaviti k soudu do města Vratislavi k projednání sporu o smlouvou trhovou (není známé o jakou smlouvou se jednalo) pro nemoc. Jan piše: „Neb sem ve středu z Pardubic vyjel, chtíc do Vratislavi před sejeti, přijel sem na Nové Město, v té noci jest mne kámen těžce napadl, takže mne velmi zemdlil a dna mi také do ruky vstoupila a nohy mne velmi rozbolely, takže nikam nemohu, leč co mi z lůže na židli pomohou.“

Roku 1545 prodal zámek Náchod, městečko Hronov, Machov, Českou Skalici panu Zikmundovi ze Smiřic. Roku 1548 prodal Nové Město nad Metují, zámek Hradiště n. M., městečko Krčín za 25.000 kop českých grošů Wolfovi ze Stubenberka. Pouze Kladsko si ponechal pro svůj poslední odpočinek. Zemřel 8. září r. 1548 v Hrušovanech na Moravě. O zbylé statky rozdělili se jeho synové Jaroslav, Vratislav a Vojtěch. Roku 1549 prodal Jaroslav Kladsko Arnoštovi, falckraběti při Rýně, cizinci, synu Albrechta IV.,

¹ Václav Štrop: Jan z Pernštýna, řečený „Bohatý“ (VČR, roč. XIX. Pardubice, z 21. května 1937.)

² Václav Štrop: Dohasínající sláva rodu pánu z Pernštýna (VČR, roč. XIX., Pardubice z 12. března 1937.)

³ DZ XII. H 7.

⁴ DD 3.

⁵ Archiv král. čes. miss. vom J. 1538—1540, sv. XX.

⁶ Malý stav. arch. zem. král. Č. kvat. relaci červený 1541/49 f. C. 20.

⁷ Archiv český XX.

⁸ Registra knih posílacích 1531/6, 8 sv. fol. 325.

vévody bavorského, podivuhodného svou povahou a životem. Jaroslav nezapřel hrdinné myslí svých předků. Když viděl zkázu životního díla Viléma z Pernštýna, kterou sám dokončil, odešel k císařskému vojsku a padl v boji proti Turkům v Uhrách. Stalo se tak 27. července roku 1569. Zapadající slunce teplého červenocového dne naposled zasvítilo umírajícímu hrdinovi. Tak neúprosná bohyně osudu dokončila dilo zkázy. Přesto znak pánu z Pernštýna, zubří hlava ve zlatém poli, kterou možno spatřiti na jejich stavitelských památkách, jest symbolem jejich práce.

R. Kryl:

NAŠE MATRIKY

Nejstarší matrka arciděkanství v Kolíně nad Labem jest z roku 1610. Vzorně opravená, vyvázaná v kůži jako ostatní matr.ky kolínského arciděkanství, nese označení A 1. Zápisy jsou české, dosti těžko čitelné, místy značným poškozením listů nutno usuzovati na datum, který z počátku není uváděn dny a roky, nýbrž názvy dnů v týdnu o značením neděli, jako ku př. »v sobotu po druhé neděli Cantate...« a pod.

Jest zajímavo prolistovati tuto nejstarší kolínskou matrku a pročisti první jména zde zanášená. Matrika jest společná pro zápisy křestní, po ní následují zápisy svatební a na konec zápisy úmrtní. Stručná křestní jména se střídají u význačnějších a známějších osob také s udáním zaměstnání. Z roku 1610 jsem vypsal některá jména otců u zápisů křtů z prvního dílu této nejstarší matriky narozených. Jsou to: Michal Hejl, kantor, Ebrt, Herbert Jiří (Kerbert), výběrčí, Prachař Pavel, varhaník, Večourek, alias F.mler či Fiedler Jiří, magister radní, Miler Jan, hrncíř, Prokůpek Jan, purkrabí zámku, Nedobil Václav, zámecký sládek, Kíner Jan Daniel, felčar, Bezdržický či Špaček, uzdař, Kušec Jiří, mlynář z Podzámčí, Šuch Josef, felčar, Vočadlo Jan, mlynář z Klazan, též z Hrobů, Nezbeda Bartoš, řafář ze Štitář, Valášek Václav, purkrabí zámku kolínského, Kozliček Jiří, slouha z labského předměstí, Holeček Václav, kovář zámecký, Novotný Lukáš, ovčák zámecký, Skalník Marton, řafář ze Špitálu, Havránek Daniel, krčmář z Nové Vsi, Řehoř Severa, řafář zámecký, Kabát Adam, důchodní na zámku, Jelínek Jiří, zahradník, Fijala Ludvík, zahradník u Salejů, Balcar, tesář obecní s parkánu, Bajer Dan'el, jirchář, Kofr Adam, *sedlář, Řeháček Jiří, služebník jirchářský, Smetana Václav, rychtář, Kropáček Václav, kovář, Zerzánek Tomáš, sládek u Špirů, Kulhánek Adam, hlásný z věže, Dítě Jakub, mlynář z podzámčí, Klouček Járolim, rybář, Žejdlík Jan, sládek Salajův, Krátký Jan, ovčák Salajův, Králík Matěj, branný ze Lábské brány, Vaněk Matěj, ovčák Salajův a jiní.

Matriky fary Nebovidy u Kolína. Matriky fary Nebovidské začínají rokem 1682 a jsou pro okolí jedny z nejstarších matrik vůbec. Dříve byly sem přifařeny četné obce, které jsou dnes rozděleny mezi farnosti: Zásmuky, Ratboř, Červené Pečky a z částí také Kolín. Indexy jsou vedeny od r. 12. IV. 1750. V nejstarší matrice k roku 1682 jest

uloženo několik listů matriky křestní z českými zápisy z r. 1663. Z dnešní farnosti Nebovidské se zde nalézají staré zápisu obcí: Nebovidy, osady Hluboký Díl, osady Štáralky, z farnosti Červené Pečky pak obce: Červené Pečky, Dobešovice, Bojiště, Polepy, Opatovice, Bohumilice. Z farnosti Ratbořské: Ratboř, Velké a Malé Kbely, Kořenice, Sedlov, Chotouchov, Těšinky, Velké Králice, Malé Králice, Kamenná Lhota, Budy, Žandov, Pivnisko, Všesohy, Garnýřov, Veřmiřov a Sudějov k farnosti Sudějovské.

Matriky děkanského farního úřadu v Benešově u Prahy, jsou nejen vzorně uspořádány a vázány v kůži, ale jsou z velké části zajímavě zindexovány rodovým jménem tak, že jsou pod tímto shrnutý také všechna jména křestní. Benešovská fara chová z části také zápisu far Václavické od r. 1755 a Chvojenské od tohoto roku. Do roku 1755 jsou vedeny všechny zápisu pro širokou oblast farnosti v jedné matrice. Benešovské matriky začínají rokem 1623, jsou psány česky a jsou společně do roku 1664 (tři knihy I., II. a III.), jakož obsahují vždy v každé knize společné zápisu narození, a úmrtní. Jeden svazek matrční a to velmi obsáhlý z let 1664 až 1718 se ztratil. Jest však známo, že ještě roku 1735 na faře benešovské byl, jelikož tohoto roku byl z něho vydán oddací I.st. Od roku 1718 pokračuje společná matrika až do r. 1754, kdy se farnost benešovská rozdělila na farnost václavickou a chvojenskou. Indexy začínají rokem 1755, pro Benešov je zpracoval dodatečně prof. P. Vojáček, kaplan benešovský do přehledné příručky.

Matriky fary v Nepomuku u Plzně. Matriky fary v Nepomuku u Plzně nejsou staré. Kusé zápisu u matrik narozených začínají r. 1710, zápisu matrik oddaných a úmrtní pak 1740. Starší matriky shořely při velkém požáru v Nepomuku v r. 1740. Tehdy byly zachyceny zpětně jen kusé záznamy ve farnosti narozených dětí do r. 1710, avšak mají velmi mnoho mezer. Matriky má děkanský úřad vzorně uloženy v tresoru ve zdi, dobře vyvázané. Indexy jsou z dob značně pozdějších. Číslování matrik je různě voleno a pro každou farní obec jsou matriky vedeny zvlášť. Přifařené obce jsou: Bezděkovec, Dvorce, Kozlovice, Klášter, Kramolín, Maňovice, Mohelnice, Mileč, Zelená Hora — Bor, Nová Ves, Soběšuky, Záhoří, Želvice, Třebčice, a město Nepomuk. Dříve byly přifařeny ještě obce Srby a Jednota samota, dále Chlum a Kochíně, které mají nyní jinou farnost. Značná část zápisů je také v matrikách far Neurazy, Myslív a Vrčeň, kterážto poslední fara chová matrční zápisu od r. 1652. Archiv zámku na Zelené Hoře, kam příslušeli poddaností v minulosti obyvatelé Nepomuku i přifařených obcí, chová zápisu pouze od r. 1820, kdy tehdejší majorátní pán na Zelené Hoře umíráje, dal všechny archiválie spáliti.

Podpisy našich předků v matrikách. Při rodopisném bádání můžeme najít v matrikách také vlastnoruční podpisy našich předků, zejména nositelů rodového jména — tedy mužů. Tak v matrikách křestních při legitimaci dítěte (když bylo nemanželské a otec jeho dodatečně jej sňatkem uznal za své), najdeme obvykle vedle dvou svědků podepsaného otce dítěte, ovšem uměl-li psáti. Jinak podpis jest označen třemi křížky. V matrikách oddaných jsou podepsáni otcové snoubenců tehdy,

když jim dávali k sňatku souhlas, nebyli-li plnoletí. Taktéž se doporučuje prohlédnouti matriku oddaných, zda naši předci v mužské linii nebyli svědci svateb v matrikách zaznačených. Tehdy byli podepsáni v matrikách také. Farní archivy chovají mnohdy značně staré zápisy protokolů snoubenců i jiné záznamy, důležité pro rod. Někdy zde najdeme povolení vrchnosti k sňatku, staré křestní listy snoubenců a povolení biskupské konsistoře k legitimaci nemanželského dítěte při sňatku otce s matkou jeho.

ZASLANÉ PUBLIKACE A RECENSE

Píše V. J. Matina.

Náš čestný člen **Josef Müldner** napsal nové dílo »**Zvěd císařův**«. Román z doby pobělohorské, 2 díly, 432 str., titulní kresba Aljo Berana. Vydal nakladatel Rom. Promberger, Olomouc, 19. října 1948. Cena 98 Kčs, vázaný výtisk 124 Kčs.

O novém románu psaly časopisy: »P r á c e«, 5. XII. 1948: »Bílá hora v románu Josefa Müldnera. — Pojetí Zikmunda Wintra, připomínající, barvitá a věrně zobrazená, pohnutá doba pobělohorská v románové fresce dr. Jos. Müldnera. »Zvěd císařův«, je jakýmsi dobovým panoramaem charakteristických prvků života v našich zemích. V knize podařilo se autoru zachytit a ztělesnit mravní i politický přerod v našich zemích po bitvě na Bílé hoře a hmatatelně vykreslit obraz Prahy, utápějící se v záplavě cizáctví a germánské nenávisti. V dějově ucelených kapitolách líčí jednotlivé dobové obrazy dokonalým, věrně charakterisovaným slohem, proniká do všech zákoutí a všech prostředí, kde krásně a čistě obhajuje národnostní otázku českého národa. Napínavost a četná dobrodružství obepínají mocnou stavbu románové konstrukce doby, kdy český národní majestát, pokořen a skloněn, stojí ve svém nitru roztríštěn na prahu nové, třicetileté války. Müldner dává nahlednouti do diplomatického světa tehdejší doby prohnilého korupci, falší, bezcitnosti a chamtivosti těch, kteří své národní přesvědčení rádi zaprodají za statky zajatých nebo zemi opustivších pánu. Kniha o 432 str. vyšla... v naklad. R. Prombergra...«

Časopis »Tvorba« dne 8. XII. 1948 píše: »Je to vyprávění o osudech lidí, kteří... se stali psanci nebo naopak se vyšvihli na vysoká úřednická místa... Praporečník Lovčický si po prohrané bitvě probojovává cestu za hranice, aby odevzdal korouhev do rukou krále Fridricha Falckého. Rovnoběžně je postaven obraz pražské šlechty, jež se připojila k bělohorskému vítězi a bezohledně drancovala... Josef Müldner... je autor mnoha povídek a románů nejrůznějších námětů. Jeho zkušenosť se projevuje především v plastičnosti výjevů a popisné drobnokresbě. Vážným nedostatkem knihy je, že postrádá hlubšího vystížení událostí... s hlediska politického... i náboženského... Nestačí vyzdvihnout jen několik šlechtických jedinců, nadšeně hájících svou vlast a víru, ... je třeba se podívat... jaký byl poměr šlechty k lidovým vrstvám... Na to dnes čekáme, a to nám Müldnerův román

zůstává dlužen, nové hodnotící prvky k dějinným problémům nepřináší«.

»Lidová demokracie«, dne 26. XI. 1948: »Významný román bělohorský... vyšel právě hutný a... obsahově strhující... Josefa Müldnera »Zvěd císařův« z dramatického období... Vylíčením kravého střetnutí v ovzduší historického letohrádku... kniha začíná. Ale její vlastní a vrcholné naplnění rozvrhl pilný, všeobecnými dobovými podrobnostmi vždy příslavně bohatý autor do... kapitol dramaticky nabýtých. Strašlivou mstu vítězného Ferdinanda na nebohé zemi a jejích poražených obojných stavech, af již popravami a konfiskacemi majetků rozdávaných nebo za fatku prodávaných zvítězivším cizincům, af již neslýchanými persekcemi jiného druhu, vylíčil dr. Müldner sugestivně. Co však v Müldnerově novém románu ceníme neivýš, je jeho mravní, ethiccká výše, již přímo vášnivě potírá hrabivou chameťost malých i velkých: třebas jen chvilku u moci, neštítit se nejbídnějších podvodů osobně obohativých, okrádajících drze ty, kteří jim k moci pomohli (rychtář Ostrštok, místo soudí Kapr a jiní). Vidět, jak se v nefestech nemění doba ni po staletích«.

»Obraň lidu«, dne 2. XII. 1948: »Zvěd císařův«, historický román dr. J. Müldnera, vydaný..., zaujme poutavým líčením doby pobělohorské, dramatickými událostmi přímo prostoupené... Autor nás na základě dlouholetých historických studií poučeně provádí v rychlém sledu napínavými událostmi politickými i vojenskými a přibližuje nám tehdejší život společenský i sociální. Partyzánská válka českých exulantů na Žitavsku, zasedání nejvyšší císařské rady, milostné pletichy zrádce-zbohatlíků, jemná síť evropské diplomacie, surové řádění loup českých hord dává čtenáři nahlédnout v napínavém románu do údoh pro náš národní vývoj tak tragického. (L. Vinohradský)

Jiří Karásek Lvovický ze Lvovic píše: J. Müldner zachytíl dobu pobělohorskou živě a svže, řekl bych, že jeho historický román je něco zcela nového, je v jeho kompozici mnoho dramatického; vzpomínal jsem na Renaissanci od Gobineaua, ta je stejného druhu, mám ji velmi rád. Autorova komposice je pevná, nejsou to disjecta membra, ale celek, poněvadž je všechno důvtipně spojeno hlavním hrdinou, panem Lovčickým. Tedy román-drama, něco zcela nového, jako Arbesova romaneta, román-povídka. Obdivuji bohatost autorovy invence, cítím, že je všechno podloženo historickou erudicí, ale autor je při tom tvůrčí umělec, tvoří, kde ti druzí slepovali...« (Dne 29. X. 1948.)

Právě tak píše o tomto románu mimo jiné i red. R. F. Šimek v »Jiskře«, Moravská Ostrava. Podáváme nestranně přehled kritických posudků, který rozdílným stanoviskem tím více zdůrazňuje význam »Zvěda císařova«... Tento román bude zajímat zvláště milovníky našich dějin, v přední řadě naše členy. Vždyť vedle císaře, jeho generálů, diplomatů všech států, legátů, ministrů, vysokého klérku, knížete Lichtenštejna a vůdců českého povstání, vystupují v románu i desítky českých emigrantů ze všech vrstev společenských, jak je autor vyňal z archivních pramenů i jejich korespondence. Jako je vidět v karakteristice osob všeobecně poučeného badatele, prozrazuje vý-

stižné líčení bitev v jeho historických románech znalce: býval jako jezdecký důstojník přidělován generálním štábům, prodělával války 1914—1920, a není mu proto ani ars militaris žádným tajemstvím. Již o jeho prvním románu psala řada zahraničních časopisů, vzbudil zájem i u našich krajanů zámořských a autor byl požádán o udělení výhradního práva překladů do lužické srbštiny a polštiny. Bylo by velkou ztrátou pro naše písemnictví, kdyby poměry knižního trhu, především nedostatek papíru, odsunuly vydání dalších jeho historických románů, vysoce aktuálních!

Časopis společnosti přátel starožitnosti, roč. LV, č. 1—2, 1947, řídí dr. Jos. Pelikán, obsahuje rodopisně významný článek dr. Adolfa Turka: Příspěvky k dějinám manského zřízení na statcích moravských klášterů do třicetileté války. Rovněž v roč. LVI, č. 1—2 téhož časopisu článek Josefa Dostála: Přiběhy ze života Jana Petra Dobřenského z Dobřenic.

Horské Prameny, vlastivědný sborník Krkonoš vyd. ve Vrchlabí, přináší v č. 3, roč. 1948 zajímající nás články: Miloše Gerstnera: Obrázky z dějin Vrchlabí a v č. 4 J. Ambrože: Z minulosti Jilemnícka.

Čtrnáctideník Beseda, vycházející v Semilech redakcí Jos. V. Kučery, roč. V., č. 19—20 uveřejňuje článek Josefa Jandy: Zásmečtí ze Zásmecku. Kolem r. 1600 byl hejtmanem panství brannského Jiří Šípař Zásmucký ze Zásmuk. Byl potomkem staročeské vladycké rodiny, jejímž původním sídlem byly Zásmuky a která se připomíná již ve XIV. století na různých listinách. Ve znaku erbovním měla stříbrnou holubici v modrém poli, držící v zobáku zelenou ratolest olivovou. Jiří Šípař Zásmucký ze Zásmuk měl za manželku Luditu, dceru Zdeňka z Valdštýna a na Dymokurech, majitele panství brannského a jeho manželky Marie, dcery Jana Bořity z Martinic na Smečně, purkrabí Karlštejnského. Věnem a za věrné služby obdržel svobodný dvůr v Horní Branné (nyní čp. 21). Z manželství toho vzešly dvě dcery: Ludmila, provdaná za Jiříka Biena a Anna Marie, která zemřela svobodná roku 1670.

Heraldický časopis vyd. Heraldickou společností přináší v čís. 3., roč. I. článek Dr Fr. Beneše: »Znaky a pečeti«, v němž na prvném místě zmíňuje se autor o ceně pečeti jako heraldického pramene. Josef Milde má několik poznámek o heraldice britské a nizozemské.

Dr Ladislav Hosák: Dějiny Hustopečska do poloviny 14. století. Příspěvek k starším dějinám Moravy. Vydala Společnost přátel starožitnosti v Praze 1948. Pojednávaje o přírodních předpokladech dějin kraje, o době protohistorické, válečných událostech, německé kolonizaci a církevní organ.saci, přichází autor k velkostatku na Hustopečsku a jeho držitelům: pánum ze Zbraslavě, z Lipého, z Medlova, z Klobouk a Boleradic, z Deblína, z Lomnice, z Kounic, z Egrberka, švábským hrabatům z Wehingen, pánum z Liechtenštejna, pánum z Miroslavě, zemanům z Bojanovic, z Vrbice, z Křepic, z Želic, Žabčic, Nykolčic, Kupařovic, Malešovic, Němčiček a Šumic, nevynechávaje ani rody měšťanské.

Ladislav Lukáš: Literární místopis Semilská (dosud vydávaný v článcích v časopisu »Beseda« v Semilech). I. díl vydala okresní osvětová rada v Semilech. Dílo vyjde ve třech dílech a pojedná o všech literárně činných jedincích, kteří se narodili nebo žili, po případě ještě žijí v politickém okresu semilském. Za léta trvající práci bude autorovi vděčno nejen Semilsko samo, ale i celý český rodopis.

Ve sbírce průvodců po českých výtvarných památkách »Poklady národního umění«, kterou pořádá výtvarný odbor Umělecké Besedy v Praze, vyšel 81.—82. svazek »Karlinská invalidovna« od Ing. Arch. Augusty Müllerové a dr. J. B. Nováka. Pojednává zevrubně o dějinách vlastního pozemku Invalidovny již od roku 993 a mluví o zakladateli Invalidovny hraběti Petru Strozzi, pánu na Hořicích, Třebověticích a Třemšovci a jeho choti Marii Kateřině, rozené Khevenhüllerové z Frankenberku, paní na Hoření Dobré Vodě a Mlázovicích, kteří oba odkázali veškeré tyto svoje statky účelům Invalidovny. Ač celý jejich majetek uvolněn byl již v r. 1714, teprve v roce 1731 dochází ke stavbě podle plánů slavného stavitele pražského baroka Kiliana Ignáce Dientzenhoffera. Třebaže pak nedošlo k původní velikosti stavby, přec zůstává v Invalidovně krásná památka na Dientzenhoffera, jak uvidí čtenář dílka z popisu i vyobrazení hlavně vnitřních částí stavby. Dílko samo třeba že je jen o 32 stranách, přec ve zhuštěné své formě dokonale informuje.

Jaroslav Podobský: Rovensko pod Troskami, turistický průvodce městem a okolí vyd. odborem čes. turistů v Rovensku, uvádí vedle praktických pokynů i historická data hradů Trosek, Hrubé Skály, Valdštejna, Kostí, Rotštejna a Malé Skály.

ZPRÁVY SPOLKOVÉ

Dne 28. listopadu 1948 o 17. hodině odpolední účastnila se Jednota starých českých rodů mše sv. ve svatozáclavské kapli velechrámu sv. Vítá na hradě Pražském k 570. výročí úmrtí Otce Vlasti Karla IV. Mše sv. sloužil metropolitní kanovník Monsignore Dr Kulač. Za vedení pp. Dr Kulače a velmistra Křížovníků Dr Vlasáka vykonala Jednota lichou pobožnost v královské hrobce.

Pan Jan Braun, archivář a konservátor Stát. památkového úřadu ve Volyni na Šumavě hledá rod Šebestiana Prauna a jeho ženy Zuzany. Kdo z pp. badatelů by náhodou při své práci na tento rod přišel, oznamte laskavě podrobnosti p. archiváři.

Václav Přech.
Jednatel.

Majitel, nakladatel a vydavatel spolek: Jednota starých českých rodů v Praze. — Rediguje a za redakci odpovídá Dr Vincenc J. Matina. — Redakce a administrace Praha II, Jircháře 10. Telefon 43876. — Příspěvek členský Kčs 80,— za správní rok. Zápisné Kčs 20,— pro nové členy. — Užívání novinových známek povoleno výnosem ředitelství pošt a telegrafů v Praze ze dne 7. června 1933, č. 142829/VII-1933. Vychází čtyřikrát do roka 1/1, 1/4, 1/7, 1/10. Dohl. úř.: Pošt. úř. Praha 3.

Tiskem Jaroslava Jiránka v Železném Brodě